

Изследване на недвижимите културни ценности с категория „местно значение“ в община Балчик

A Study of Immovable Cultural Values with the Category of 'Local importance' in the Municipality of Balchik

Йелис Еролова

Институт за етнология и фолклористика с Етнографски музей
Българска академия на науките

Абстракт: Статията представя етнологично проучване върху състоянието на недвижими културни ценности с категория „местно значение“ в следствие на комбинирания централизиран и децентрализиран управленски подход по примера на община Балчик. Дискутирани са визията на местната власт относно управлението им, основните проблеми, свързани с опазването и защитата им, и мерките за преодоляването им, обществената им разпознаваемост и възможностите за популяризирането им като туристически обекти.

Ключови думи: недвижимо културно наследство, местни власти, културен туризъм
Keywords: immovable cultural heritage, local authorities, cultural tourism

ВЪВЕДЕНИЕ

През последните десетилетия учени и експерти от различни дисциплини се обединяват все повече около разбирането, че културното наследство има огромен потенциал, който би могъл да допринесе освен за опознаване на миналото и утвърждаване на културните, локалните, националните и регионалните идентичности, така и за подобряване на качеството на живот на хората и повишаване на качеството на образованието, стимулиране на икономическия просперитет и създаване на нови работни места. Защитата, опазването и популяризирането на културното наследство са основни елементи на неговото управление, като в световен мащаб все повече се налага идеята за експертен тип мениджмънт или „споделян експертен“ управленчески подход със засилено участие

Yelis Erolova, PhD, is an Assistant Professor at the Institute of Ethnology and Folklore Studies with Ethnographic Museum, Bulgarian Academy of Sciences.
E-mail: kham@abv.bg

на местните общности¹. Насочвайки поглед към България, виждаме, че тази идея се разглежда повече в научните изследвания, отколкото се дискутира в публични обсъждания между държавните институции, местните власти и общности, заинтересовани организации и сдружения. В съвременната българска политика в областта на културното наследство отговорността в управлението е един от основните проблеми, който на практика се разбира по различен начин. Всъщност специално разработена управленска програма (Национална стратегия за опазване на културното наследство или на културата) в тази насока не е приета. Разчита се предимно на постоянно променящата се национална нормативна уредба, която също пък провокира научното внимание² и заслужава да бъде предмет на отделно изследване.

Законът за културното наследство предвижда комбиниран централизиран (чл.1 (2); чл. 4; чл. 5; чл. 12; чл. 14; чл. 15; чл. 18; чл. 19) и децентрализиран подход (чл. 17), в управлението на културното наследство, който споделя, но често и „размива“ отговорността между държавни институции и местните власти. Определени са 5 категории недвижими културни ценности (НКЦ) според научната си стойност и обществената си значимост – „световно значение“, „национално значение“, „местно значение“, „ансамбловое значение“ и „за сведение“ (чл. 50). Редът за определяне на категорията е разписан в Наредба № 3 от 10.07.2019 г. на Министерство на културата за реда за идентифициране, деклариране, предоставяне на статут и за определяне на категорията на недвижимите културни ценности, за достъпа и подлежащите на вписване обстоятелства в националния публичен регистър на недвижимите културни ценности. Категоризацията на недвижимите културни ценности води и до различна степен на публично, а и институ-

ционално внимание към тях. Ако за НКЦ със световно и национално значение намираме официално достъпна информация за тяхното опазване и защита, а и мерки за популяризирането им, то не така стои въпроса с останалите категории, въпреки опита от страна на държавните институции такава да бъде актуализирана. Дори за техния брой имаме противоречиви сведения. Според Националната стратегия за регионално развитие на Република България за периода 2012 – 2022 г. общият брой на обявените НКЦ в шестте териториални райони за планиране в страната е 29 436. На работна среща, инициирана от Националния институт за недвижимо културно наследство (НИН-КН) на 18 август 2022 г., се отбелязва че „едва 480 обекта от 39 600 са реално защитени от закона“³. Част от тези обекти са тези с местно значение, без да се упоменава броят им. По неофициални данни той е около 7000. Стотици, а и най-вероятно хиляди са декларирани като културни ценности от общинските институции⁴, които чакат отговора на държавните институции за официалното им обявяване като такива.

По първоначални наблюдения в различни части на България бе установено, че местните власти са поставени пред трудната задача да развият и приложат управленски програми в областта на културното наследство, да спазват законодателните изисквания, да удовлетворят културните потребности на местните общности в рамките на недостатъчните си финансови ресурси и експертен капацитет и съобразно със съществуващите микроикономически условия и бизнес интереси. От друга страна, местните общности, както и местният бизнес са оставени „встрани“ от управленските процеси и тяхното участие се свежда предимно до въвеждането им като пасивна публика, формален участник в новоучредени съвещателни органи като Общински съвети по култура

¹ Fischer 2000; Schofield 2014.

² Вж. „Анализ на българската нормативна рамка в областта на нематериалното културно наследство спрямо международните документи в областта на нематериалното културно наследство с включени препоръки“ (2019).

³ Simeonova 2022.

⁴ За тях намираме информация в архивите на местните исторически музеи.

или културен туризъм или изпълнител в събития от празничен характер. По-активните жители почитат и се обединяват около културни паметници, които нямат официално обявен статут, а тези, които имат такъв, често не са обществено разпознати като елементи на местното културното наследство и идентичност.

Мястото на НКЦ с местно значение между комбинирания централизиран и децентрализиран подход на управление на пръв поглед не бе много ясно и повдига много въпроси, което мотивира и обоснова осъществяването на изследване в малките населени места, едно от които е община Балчик.

ИЗСЛЕДОВАТЕЛСКА МЕТОДОЛОГИЯ

Обектите на нематериалното и материалното недвижимо и движимо културно наследство в България са обект на редица интердисциплинарни проучвания и анализи, регистриращи научната стойност и обществената значимост⁵, потенциала им за развитие на местните икономики⁶. Недостатъчно внимание е отделено на прилагането на общ подход, интегриращ различни експертни гледни точки, за идентифициране на проблемите и перспективите пред опазването и защитата им, и популяризирането им в национален и международен мащаб в контекста на т.нар. „критични изследвания по наследство“ (*Critical Heritage Studies*)⁷.

В периода 2021 – 2023 г. бе реализирано етноложко проучване в община Балчик, чиято цел бе да установи освен състоянието на недвижимите културни ценности с местно значение, основните проблеми, свързани с тях, мерките за опазването и защитата им от страна на местната власт, потенциала им за развитие на местната икономика, както и обществената им разпознаваемост в смисъла на „усещането за място“ (*sense of place*)⁸. Проучването включи документален анализ

на стратегическите документи на местната власт и теренно проучване, в рамките на което бяха интервюирани представители на общинската администрация, на Историческия музей, на архитектурно-парковия комплекс „Двореца“, на местните медии, бизнес, както и със жители на града и селата. Също така по време на посещението в Балчик бе направен опит да се регистрира състоянието на всички официално обявени НКЦ с МЗ на територията на общината, за които бе предоставена справка към 14 септември 2021 г. от НИНКН. В резултат на тези качествени методи на изследване бе събрана разнообразна и разнопосочна информация, чиито най-общ анализ ще бъде представен в настоящия текст, а по-подробен такъв предстои да бъде направен и публикуван. Установи се, че случаят на община Балчик потвърди предварително направените наблюдения в други части на страната кат ситуацията в избрания район на изследване е сходна на тази в много други български малки общини.

ЗА БАЛЧИК И НЕДВИЖИМИТЕ КУЛТУРНИ ЦЕННОСТИ С МЕСТНО ЗНАЧЕНИЕ

В административния състав на община Балчик са включени 22 населени места, в които към септември 2022 г. по постоянен и настоящ адрес живеят приблизително 11 хил. души⁹ със смесен етнически състав – българи, турци, роми и татари, в по-ново време англичани и украинци. Основна роля в местната икономика на черноморската дестинация заема туризмът или секторът на търговските и транспортните услуги, хотелиерството и ресторантьорството. Според Плана за интегрирано развитие на община Балчик 2021 – 2027 г. (ПИРО Балчик 2021 – 2027), над 70 % от хората в трудоспособна възраст са заети в сектора на обществените услуги, около 19 % – в индустриалния сектор и 8 % (573 д.) – в аг-

⁵ Santova 2014; Bokova 2012; Vladimirov 2022: 5-13; и др.

⁶ Alexieva, Bokova 2013; Parusheva 2009 и др.

⁷ Rodenberg, Hulst 2012.

⁸ Schofield, Szymanski 2010.

⁹ Таблица на адресно регистрираните по постоянен и по настоящ адрес лица област ДОБРИЧ, община БАЛЧИК.

рарния сектор (стр. 75). Отбелязва се, че трудовите възнаграждения в сферата на обществените услуги, които до голяма степен са свързани с развитието на туризма в района, са ниски, което пък, от своя страна, демотивира заетите да се задържат на работа в тази сфера. Отрицателният естествен прираст и намаляването на населението под трудоспособна възраст намира отражение в местната икономика, като в резултат се създава дефицит на работна ръка и привличане на такава от други населени места в страната и от чужбина. В този социално-икономически контекст местната власт в Балчик се стреми да опази недвижимите културни ценности, отговаряйки на законовите изисквания, а от друга да ги популяризира като обекти за развитие на културен/познавателен туризъм. Въпреки че Общината разполага с експертен капацитет за формулиране на ясна визия за опазване и популяризиране на недвижимото културно наследство в контекста на развитието на културния туризъм изглежда този капацитет все пак е недостатъчен, съдейки по основната действаща към момента управленска програма. В ПИРО Балчик 2021 – 2027 г., от една страна, наблюдаваме, че в поднесената информация по отношение на недвижимите културни ценности, обособени в отделна глава „Историческо развитие и културно наследство“, е отбелязано, че „на територията на гр. Балчик има 122 недвижими културни ценности и паметници“. Шест от тях са с национално значение, а по-голяма част от тях са с местно. Изредени са 29 културни ценности, намиращи се в гр. Балчик с национално и местно значение, и за сведение, като за последните две категории ценности не е ясно дали са декларирани само от Община Балчик или са обявени за такива със Заповед на Министъра на културата. Прави впечатление, че представената информация е лаконична, частично подобрена, неясно на какъв принцип, а също така липсват данни за недвижимите културни ценности в селата. От друга страна, в заложените приоритети пред развитието на общината в ПИРО Балчик 2021 – 2027 г. са констатирани основните проблеми пред опазването на недвижимото културно наследство и включването му в ту-

ристическата карта на района като недобро физическо състояние, недостатъчна социализация на археологическите обекти, недостатъчна реклама, необходимост от „приемна и информационна инфраструктури, благоустрояване, условия за транспортен и пешеходен достъп и пр.“. Към установените проблеми обаче липсват конкретно разписани мерки за преодоляване и разрешаването им.

Друг важен документ на местната власт е Общият устройствен план на община Балчик, утвърден през 2019 г. В него, за разлика от предходните два документа, текстът е релевантен на съвременната национална нормативна база по съдържание и терминология. Заложени са важни правила и условия и подробно са указани мерките за опазването и защитата на недвижимите културни ценности чрез: учредяването на обособени зони/терени с устройствен режим (чл. 7, т. 6; чл. 20). В преходните и заключителни разпоредби са фиксирани широките правомощия на общинския комитет. Също така се предвижда Община Балчик, съвместно с Исторически музей Балчик, да разработи „общинска стратегия за опазване на културното наследство, включваща и програма за извършване на редовни теренни проучвания на археологическите ценности, с приоритет за онези обекти, които имат потенциал за експониране и включване в познавателни туристически маршрути“. От направените интервюта с представителите на местната власт и на местния Исторически музей стана ясно, че такава стратегия не е изработена. Също така те не разполагаха и с официалните данни на НИНКН по отношение на обявените НКЦ с местно значение, а това са общо 17 обекта, регистрирани на територията на град Балчик и част от селата, част от общинската структура. Според предоставената ни от НИНКН справка 11 обекта са архитектурно-строителни, 4 са архитектурно-строителни и художествени, 1 е археологически и 1 е художествен.

Община Балчик реализира проект „Подобряване на туристическите атракции и свързаните с тях инфраструктури на територията на община Балчик“ по схема предоста-

вяне на безвъзмездна финансова помощ по ОПРР 2007 – 2013 г. (BG161PO001/3.1-03/2010 „Подкрепа за развитието на природни, културни и исторически атракции“), който засяга един от този обект – текето Ак Язълъ баба. Основната цел на проекта е консервирането, реставрирането, експонирането на недвижими културни ценности и разкриването на богатото културно – историческо наследство на региона от местно и национално значение. Планираните дейности се изпълняват в периода от 2014 г. до 2016 г. Тази инициатива, както и общинските планове за управление, показват желанието и насоките за работа на местната власт в областта на недвижимо културно наследство, но за съжаление са и показател за липсата на визия за управлението му. Не се предлагат устойчиви механизми за развитие на туристическия потенциал дори само на познатите недвижими културни ценности.

В ТЪРСЕНЕ НА НЕДВИЖИМИТЕ КУЛТУРНИ ЦЕННОСТИ С МЕСТНО ЗНАЧЕНИЕ В ОБЩИНА БАЛЧИК

В резултат на осъщественото теренно изследване могат да бъдат направени няколко извода. Местната власт има желание, не само на документ, да работи за опазването и популяризирането на недвижимо културно наследство във връзка с развитието на културен туризъм на територията на община Балчик. Друг е въпросът, че не винаги имат финансови средства, експертиза и визия как да го направят. Освен че общинска стратегия за опазване на културното наследство не е изработена, липсват и партньорства с други институции, с бизнеса и с местната общност, както и иновативни начини за реклама. В допълнение на това, комуникацията с НИНКН по отношение на обявените недвижими културни ценности явно също преминава през известни затруднения. Между основните институции в Балчик, свързани с опазването, защитата и популяризирането на НКЦ с местно значение – Община Балчик и Ис-

торическия музей – гр. Балчик, от една страна, и съседните общини липсва задълбочено партньорство в посоки на популяризиране на културното наследство и на културния туризъм. Съществуващото сдружение с нестопанска цел „МИРГ Шабла-Каварна-Балчик“, в което участват общинските власти от трите посочени града, осъществяват краткосрочни инициативи като Стратегия за местно развитие 2011 – 2015, а по-нататък и самостоятелни проекти с ограничен териториален обхват, чрез които не се „сближават“. Въпреки че и трите общини са малки и със сходни проблеми и ресурси, местните власти по-скоро работят на принципа „всеки сам за себе си“. Липсва и ефективно партньорство между Община Балчик и архитектурно-парковия комплекс „Двореца“, който е един от най-успешните примери за реализиране на потенциала на културното наследство в сферата на туризма и който е един от най-доходоносните обекти в страната. Не на последно място трябва да се отбележи, че популяризирането на недвижимо културно наследство чрез недостатъчен брой хартиени рекламни материали на български език, издадени преди няколко години, е крайно недостатъчно средство в съвременните времена на новите информационни технологии и иновативни средства за реклама.

По време на теренното проучване, също така бе направен опит за описание на състоянието на НКЦ с местно значение по справката от НИНКН. От общо обявени 17 броя НКЦ с МЗ, 5 от обектите (Римска лоджия „Нимфеум“, параклис „Св. Богородица“, кладенец „Гюмюш бунар“ („Сребърният кладенец“), Вила на принц Николай и Вила „Сюита“) са част от комплекса „Двореца“, който е групов недвижима ценност с национално значение и управлението им не е отговорност на местната власт.

За 9 от НКЦ с МЗ, които са били обявени за културни паметници предимно през 1967 г., намиращи се до Балчик в местностите „Малтепе“ и „Юртлука“, с. Безводица, с. Дропла, с. Кранево, с. Рогачево, с. Храброво, освен в специализираната научна литера-

¹⁰ Bobcheva 1974 и др.

тура¹⁰, на място намерихме откъслечни или разнопосочни данни или не намерихме никаква информация нито от музейните специалисти, нито сред местните жители. Липсват данни за локацията на обектите или на откритите артефакти. Възможно е последните да са заведени във фондовете на историческите музеи в гр. Варна или гр. Добрич. По думите на директорката на Историческия музей в гр. Балчик – „Тези, които не са туристически обекти, са оставени на самотек, джунгла е“. Така на място се установи, че няма и следа от тези обекти, обявени за културни паметници, т.е. те не съществуват вече или поне никой на място не знае за съществуването им.

Популярни сред местните институции и жители са три от НКЦ с местно значение в община Балчик: късноримското и средновековно селище в местността „Джинни баир“, в гр. Балчик; църквата „Св. Димитър“ в с. Гурково; и текето Ак Язълъ баба в с. Оброчище. За археологическите разкопки в местността Джинни баир напомнят единствено фотографиите от проведените експедиции в началото на 21. век¹¹, които бяха изложени на централния площад в гр. Балчик, както и артефактите в музейните фондове и експозиции. Към обекта не е приложен режим на защита. Достъпът до района не е указан.

Църквата „Св. Димитър“ в с. Гурково е построена през 1870 г. с участието на местни жители. През 1992 г. е обявена за архитектурно-строителен и художествен паметник на културата (ДВ., 1992 г., бр. 41). В по-ново време тя е реставрирана с помощта на частни дарения от физически лица. Не е част от установените туристически маршрути и нейната значимост се оценява предимно от жителите на селото, които я посещават по време на по-големите християнски празници, като Великден и Коледа, и на храмовия празник.

Текето Ак Язълъ баба се намира в южна част на с. Оброчище между българските черноморски курорти Албена и Балчик и прив-

лича широко научно внимание от страна на историци, изкуствоведи, етнологии и фолклористи. Обектът е двубредно религиозно светилище, свързано с култовете към Ак Язълъ баба, съществуващ от XVII в. и към св. Атанасий Велики от Александрия (ок. 293/297 – 2 май 373 г.), пренесен през 70-те години на XIX в. от българските преселници от с. Вайсал, Източна Тракия. Обектът се състои от две постройки – имарет и тюрбе (гробница), където се вярва, че са положени останките на мюсюлманския светец Ак Язълъ баба, почитан най-вече от шиитско население в Североизточна България¹². Заради стенописната украса на тюрбето, текето е обявено за художествен паметник на културата през 1972 г. Днес към опазването и популяризирането му като туристически обект се полагат мерки от страна на местната власт и музейните специалисти, като доказателство за това е гореспоменатият реставрационен проект. Също така там се организират периодично музикални и танцови събития. Назначени са двама екскурзоводи. В сградата на имарета, чийто покрив е възстановен, се прожектира филм за текето. Резултатът от всички строително-реставрационни дейности и мерките по популяризирането на обекта обаче изглеждат недостатъчни. По време на теренното проучване се установи, че по стените и настилната на тюрбето има пукнатини. Текето не се посещава вече от традиционните мюсюлмански поклонници, а чуждият турист се отбива тук само ако преминава през селото. Характерният сезонен семеен турист в Балчик също не идва специално до тук. Единствено легендата, че тук изворната вода от чешмата е лековита, привлича български посетители от различни части на страната, които идват, поръсват се с вода, запасяват се с нея в пластмасовите си бутилки, които са донесли, а после си тръгват. Казано накратко достъпът и режимът на защита в текето са осигурени, опазването – не съвсем, заради липса на експертни решения в строително-реставрационните дейности. Въпреки високата си обществена значимост, популяр-

¹¹ Manolova-Voykova 2015: 411-436; Dontcheva-Petkova, Vitliyanov, Encheva 2004.

¹² Melikoff 1999: 11-24; Radionova 1994: 61-75 и др.

ността на текето като туристически обект е ограничена.

Според направените интервюта за представителите на местната власт и жителите в гр. Балчик най-разпознаваемите културни паметници, без да бъде уточнявана категорията им, са „Дворецът“, храмът на Кибела, текето Ак Язълъ баба, средновековната крепост „Хоризонт“, както и необявените официално НКЦ като „Мелницата“, взаимното училище, храмът „Св. Николай Чудотворец“, църквата „Св. вмчк Георги Победоносец“, джамията, известна под името „Тургут Рейс“, къщата „Дама Купа“. За тях се смята, че са елементи, определящи местното културно наследство, а също така към част от тях има туристически интерес.

ИЗВОДИ И ПРЕПОРЪКИ

В резултат на направеното изследване могат да бъдат обобщени редица изводи и препоръки, които биха били полезни както на местните власти, така и на отговорните държавни институции. На първо място е необходимо да се верифицира и да се направи публично достъпна информацията за съществуващите НКЦ с местно значение. Липсата на такава затруднява до голяма степен децентрализираното управление на недвижимото културно наследство на местно равнище. Освен това липсата на национална управленска програма донякъде оправдава и липсата на общинска такава. Независимо от това обаче при наличие на експертен потенциал и при желание от страна на местната власт в гр. Балчик подобна управленска визия би могла да бъде изработена по подобие на други общини в България или да бъде развита и интегрирана към съществуващия общински план за развитие. На следващо място е важно да бъдат идентифицирани значимите за местната общност обекти на културното наследство, утвърждаващи локалната идентичност на нейните членове, с потенциал за превръщането им

в туристически обекти, както и залагането на мерки за опазване, поддържане и популяризирането им в общинската управленска програма. Веднъж разпознати от самата местна общност, е по-лесно да се потърсят начини по линия на партньорства между местната власт и гражданите за опазването и популяризирането на „не-обявените“, но значими културни паметници. Добър пример в това отношение е църквата „Св. Димитър“, която благодарение и на местните жители успява да събере дарения за реставрационни дейности, различни граждани даряват икони и т.н. Успоредно на включването на местните жители към управленските процеси, е необходимо да бъдат привлечени различен тип експерти във всеки един етап от управлението на недвижимото културно наследство, за да се осигури адекватна, иновативна и конкурентна реклама, както и да се намерят устойчиви решения при строително-реставрационните дейности и социализацията на обектите, за да не бъдат повтаряни недългосрочните „решения“ от реставрацията на текето Ак Язълъ баба. За популяризирането на недвижимото културно наследство също така е необходимо засилване на диалога и сътрудничеството с архитектурно-парковия комплекс „Двореца“ и съседните общини, особено с община Каварна. В крайна сметка туристическите поток организиран до двете основни дестинации Калиакра и „Двореца“ преминава и през двете общини и в туристическите маршрути биха могли да бъдат договорени и включени и други културни обекти, което би било с положителен ефект върху местните икономики. Изследването в община Балчик потвърждава необходимостта от преодоляване на дистанцията между учени и експерти, държавните институции и общински администрации, местни общности и заинтересовани организации и от установяване на ефективен диалог между тях, за който всички страни трябва да положат усилия.

БИБЛИОГРАФИЯ:

„Анализ на българската нормативна рамка в областта на нематериалното културно наследство спрямо международните документи в областта на нематериалното културно наследство с включени препоръки“ [Analiz na bulgarskata normativna ramka v oblastta na nematerialното kulurno nasledstvo spriamo mezhdunarodnite dokumenti v oblastta na nematerialното kulurno nasledstvo s vklucheni preporaki], 2019. Достъпно на: <https://www.unesco-centerbg.org/wp-new/wp-content/uploads/2019/11/D0%B0%D0%BD%D0%B0%D0%BB%D0%B8%D0%B7-%D0%942.pdf> (30.05.2023).

Alexieva, Bokova 2013: Alexieva, Sonya, Bokova, Irena. Туризм и културно наследство. [Turizam i kulturno nasledstvo], Sofia: NBU.

Bobcheva 1974: Bobcheva, Lyubka. Археологическа карта на Толбухински окръг. [Arheologicheska karta na Tolbuhinski okrag], Sofia.

Bokova 2012: Bokova, Irena (съст.). Годишник на департамент „Антропология“: Културни наследства – политически залози и реконструиране на територии. [Godishnik na departament „Antropologiya“: Kulturni nasledstva – politicheski zalozi i rekonstruirane na teritorii], Sofia: NBU.

Doncheva-Petkova, Vitliyanov, Encheva 2004: Doncheva-Petkova, Lyudmila, Stoyan Vitliyanov, Radostina Encheva. Разкопки на хълма „Дженни баир“. [Razkopki na halma „Dzhenni bair“]. – Археологически открития и разкопки през 2003 г. [Arheologicheski otkritiya i razkopki prez 2003 g.].

Закон за културното наследство, 2009 г. [Zakon za kulturnoto nasledstvo, 2009 g.], Посл. изм. в Държавен вестник [Posl. izm. v Darzhaven vestnik], 2021 г., бр. 17.

Manolova-Voykova 2015: Manolova-Voykova, Maria. Вносна керамика от селището върху хълма „Дженни Баир“ в гр. Балчик [Vnosna keramika ot selishteto varhu halma „Dzhenni Bair“ v gr. Balchik]. В: Сборник Добруджа [V: Sbornik Dobrudzha]. 30, 411 – 436.

Melikoff 1999: Melikoff, Irene. Размисли по проблема бекташи-алеви. Razmisli po problema bektashi-alevi]. В: Ислям и култура

(съст. Галина Лозанова и Любомир Миков) [V: Islyam i kultura (sast. Galina Lozanova i Lyubomir Mikov)]. Sofia, 11 – 24.

Наредба № 3 от 10.07.2019 г. на Министерство на културата за реда за идентифициране, деклариране, предоставяне на статут и за определяне на категорията на недвижимите културни ценности, за достъпа и подлежащите на вписване обстоятелства в националния публичен регистър на недвижимите културни ценности [Naredba № 3 ot 10.07.2019 g. na Ministerstvona kulturata za reda za identifikatsirane, deklarirane, predostavyane na statut i za opredelyane na kategoriyata na nedvizhimite kulturni tsennosti, za dostapa i podlezhashite na vpisvane obstoyatelstva v natsionalniya publichen registar na nedvizhimite kulturni tsennosti]. Посл. доп. в Държавен вестник [Posl. dop. v Darzhaven vestnik], 2021 г., бр. 9.

Национална стратегия за регионално развитие на Република България за периода 2012 – 2022 г. [Natsionalna strategiya za regionalno razvitie na Republika Balgariya za perioda 2012-2022 g.], Достъпно на: <https://www.strategy.bg/StrategicDocuments/View.aspx?Id=772> [Посетен на 30 май 2023 г.].

Parusheva 2009: Parusheva, Tanya. Културният туризъм: алтернатива за глобализация [Kulturniyat turizam: alternativa za globalizatsiya], Sofia: Izdatelstvo „Avangard Prima“.

Radionova 1994: Radionova Diana. Текето на Ак язълъ баба при с. Оброчище, Балчишко [Teketo na Ak yazala baba pri s. Obrochishte, Balchishko]. – Добруджа [Dobrudzha], 11(1), 61 – 75.

Santova 2014: Santova, Mila. Да уловиш неувимото. Нематериално културно наследство [Da ulovish neulovimoto. Nematerialno kulturno nasledstvo], Sofia: Akademichno izdatelstvo „Prof. Marin Drinov“, 2014.

Simeonova 2022: Simeonova, Irina. Работна среща на експертната общност в сферата на опазването на недвижимото културно наследство се състоя днес [Rabotna sresha na ekspertnata obshtnost v sferata na opazvaneto na nedvizhimoto kulturno nasledstvo se

sastoya dnes]. Достъпно на: <https://www.bta.bg/bg/news/lik/313981-rabotna-sreshtana-ekspertnata-obshtnost-v-sferata-na-oprazvaneto-na-nedvizhimoto> [Посетено на 30 май 2023 г.].

Таблица на адресно регистрираните по постоянен и по настоящ адрес лица област ДОБРИЧ, община БАЛЧИК. [Tablitsa na adresno registriranite po postoyanen i po nastoyasht adres litsa oblast DOBRICH, obshtina BALCHIK]. Достъпно на: https://www.grao.bg/tna/t41nm-15-09-2022_2.txt?fbclid=IwAR3CB1yky2xEj2z1-Tsu-TND0OmR8QsO-In7rwGUoIjlieVDGbZRggYmK5g [Посетено на 30 май 2023 г.].

Fischer 2000: Fischer, Frank. Citizens, Experts and the Environment: The Politics of Local Knowledge. Duke: Duke University Press.

Rodenberg, Hulst 2012: Rodenberg, Jeroen,

Rudie Hulst. Governance of Heritage. Discourses and Power in Heritage Policy Networks. Available at: https://www.academia.edu/4252062/Governance_of_heritage._Discourses_and_power_in_heritage_policy_networks._-Jeroen_Rodenberg_and_Rudie_Hulst (30.05.2023)

Schofield 2014: Schofield, John (ed.). Who Needs Experts? Counter-mapping Cultural Heritage. Farnham: Ashgate Publishing.

Schofield, Szymanski 2010: Schofield, John, Rosy Szymanski (eds). Local Heritage, Global Context. Cultural Perspective on Sense of Place. London: Routledge.

Vladimirov 2022: Vladimirov, Zhelyu. Assessment of Cultural Heritage in the Town of Shumen by the Locals and Intentions to Contribute to its Development. – Research Announcements Bulletin 'Heritage BG', ed. Emmanuel Moutafov, No 2, 5 – 13.

A Study of Immovable Cultural Values with the Category of 'Local importance' in the Municipality of Balchik

Yelis Erolova

The national legislation defines the parameters for the preservation and protection of cultural heritage in Bulgaria, including cultural values with the category 'of local importance'. Since 2018, local authorities have had the responsibility to implement policy in this sector, which proves to be challenging for small municipalities in financial and expert terms. Today, the composition of the cultural monuments declared in the 1960s and 1970s is not well-known to municipal administrations; in many cases, local communities do not recognise them as 'their' heritage. Taking the case of the municipality of Balchik, the paper discusses how many of these monuments or immovable cultural values of local importance are now forgotten and/or 'do not exist', or are objects of interest for the purpose of developing cultural tourism.
